

THE COMPANY "DEL c.z." (CZECH REPUBLIC)
NES NOVA DUBNICA sro (SLOVAK REPUBLIC)
UNIVERSITY OF MALAYSIA PAHANG (MALAYSIA)
UNIVERSIDAD NACIONAL AUTÓNOMA DE MÉXICO (MÉXICO)

DEVELOPMENT OF THE EDUCATIONAL SYSTEM: EUROPEAN VECTOR

MATERIALS
OF THE V INTERNATIONAL RESEARCH
AND PRACTICAL INTERNET CONFERENCE

September 15, 2024

Zdar nad Sazavou, 2024

DEL c.z.

DEL c.z. Strojírenská 38, 591 01 Žďár nad Sázavou, CZECH REPUBLIC

Materials of the V International Research and Practical Internet Conference "Development of the Educational System: European Vector", - 2024.

ISBN 978-966-8796-19-8

Development of the Educational System: European Vector : Materials of the V International Research and Practical Internet Conference (September 15, 2024) : collection of abstracts [for the general ed. Ph.D Serhii Onyshchenko]. Zdar nad Sazavou : "DEL c.z.", 2024. 36 p.

The collection includes materials of the V International research and practical internet conference "Development of the educational system: European vector". The materials of the collection will be useful for researchers, scientists, graduate students, researchers, teachers, students

The author is responsible for the content of the articles and the correctness of the citation.

© Authors, 2024

© DEL c.z., 2024

CONTENT

BIOLOGICAL SCIENCES. ECOLOGY

Sergii Melnyk, Daria Butenko

Air Dustiness as a Limiting Environmental Factor on the Example of Polygonum
Aviculare 4

HISTORICAL AND LEGAL SCIENCES

Морозов О.В.

Роль митних джерел XVIII-початку XX ст. в підготовці істориків 7

PEDAGOGY AND PSYCHOLOGY

Yuliia Bielova-Oleinyk, Serhii Onyshchenko

Using Drones in Critical Infrastructure: Technology, Ethics, Law 10

Victoriia Zhyhir, Serhii Onyshchenko

Remote Technologies in Critical Infrastructure Drone Operator Training 12

Лавриненко Л.В.

Організація групової роботи на уроках української мови у початковій школі 14

Масюк Г.І., Титаренко Л.І.

Використання штучного інтелекту у роботі вчителя 18

Урмич О.М.

Формування здоров'язберігаючих компетентностей здобувачів освіти
засобами нетрадиційних методів 21

Шалупня Є.О.

Виховання компетентнісної особистості в умовах тимчасової окупації
закладу ЗСО: з досвіду роботи Енергодарської гімназії №3 24

BASICS OF HEALTH. PHYSICAL CULTURE AND SPORTS

Бабаліч В.А.

Програма підвищення кваліфікації тренерів (тренерів-викладачів) та інших
фахівців у сфері фізичної культури і спорту 28

Іллюченко А.В., Луценко О.І.

Фізична терапія при плоско-вальгусній деформації стопи у дітей 31

Чекмарьова Н.Г., Чернявська О.А., Хаджинов В.А.

Філософські концепції олімпізму та олімпійської освіти 34

BIOLOGICAL SCIENCES. ECOLOGY

AIR DUSTINESS AS A LIMITING ENVIRONMENTAL FACTOR ON THE
EXAMPLE OF POLYGONUM AVICULARE

Melnyk Sergii

Ph.D, associate professor

Butenko Daria

Bachelor's candidate

([Odesa Polytechnic National University](#))

Environmental safety in Ukraine is defined as a state of the environment that guarantees the prevention of deterioration of the ecological situation and human health. This term is interpreted in a very similar way in developed countries. The essence of this interpretation is that an environmentally safe state should guarantee favourable external conditions for human health and flora and fauna. However, if we analyse numerous studies by experts around the world, we will find that almost all studies are concerned with ensuring human health. The impact of environmental hazards on animals and plants is hardly studied. Therefore, environmental pollution is regulated, including in Ukraine, based only on the impact on humans.

The aim of the study is a qualitative assessment of atmospheric air pollution on plant components of ecological systems on the example of an annual herbaceous plant of the buckwheat family - Common knotweed (*Polygonum aviculare*).

For the study, we chose a vegetated area within the city of Odesa, where pollution occurs periodically and can be measured. The area with vegetation around the running tracks of the Odesa Hippodrome turned out to be such a territory with almost laboratory conditions. These tracks are a powerful source of dust during horse racing and training. It was noticed that dust deposition on herbaceous plants in the immediate vicinity of the tracks (the first zone, 1 to 2 metres from the track) and at some distance (the second zone, 5 to 6 metres) is significantly different. In the first case, the dust on the knotweed leaves is easily visible visually, while in the second case it is not visually visible. It was also visually noticeable that the plants in the second zone were healthy (bright green, juicy, with dense foliage and flowers) and the plants in the first zone were depressed (dull, weak and with withered, relatively sparse leaves). At the same time, all other conditions for grass growth in these zones are identical: the chemical composition, physical condition and soil moisture are the same, sunlight supply is the same, and there is virtually no interspecific competition.

At the first stage of the study, the concentration of PM₁₀ and PM_{2.5} dust particles ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) was measured in the selected areas during horse training. In Fig. 1, as an example, shows a typical graph for two zones. The '0' mark corresponds to the point in time when the horse or carriage with jockey is compared to the measurement point. The graphs show a very significant increase in dust concentration in the first zone and a fairly rapid decrease in dust concentration in the second zone, with no changes recorded. The measurements were carried out in dry, hot and calm weather.

To study the state of plants during July - August, every two weeks, experimental samples of knotweed from the first and second zones were taken, 6 shoots each. The length of each shoot was measured, taking into account the branches l_i and the total length was determined for the samples of the first zone $L_1 = \sum_{i=1}^6 l_{i(1)}$ and the second zone $L_2 = \sum_{i=1}^6 l_{i(2)}$. Next, the weight of the samples from these zones M_1 and M_2 was determined on an electronic balance with an accuracy of 1 gram and the specific mass (mass per centimetre of shoot length) was calculated

$$m_1 = \frac{M_1}{L_1}, \quad m_2 = \frac{M_2}{L_2}.$$

It was believed that the specific mass of shoots quantitatively characterises the condition of plants from these two control zones.

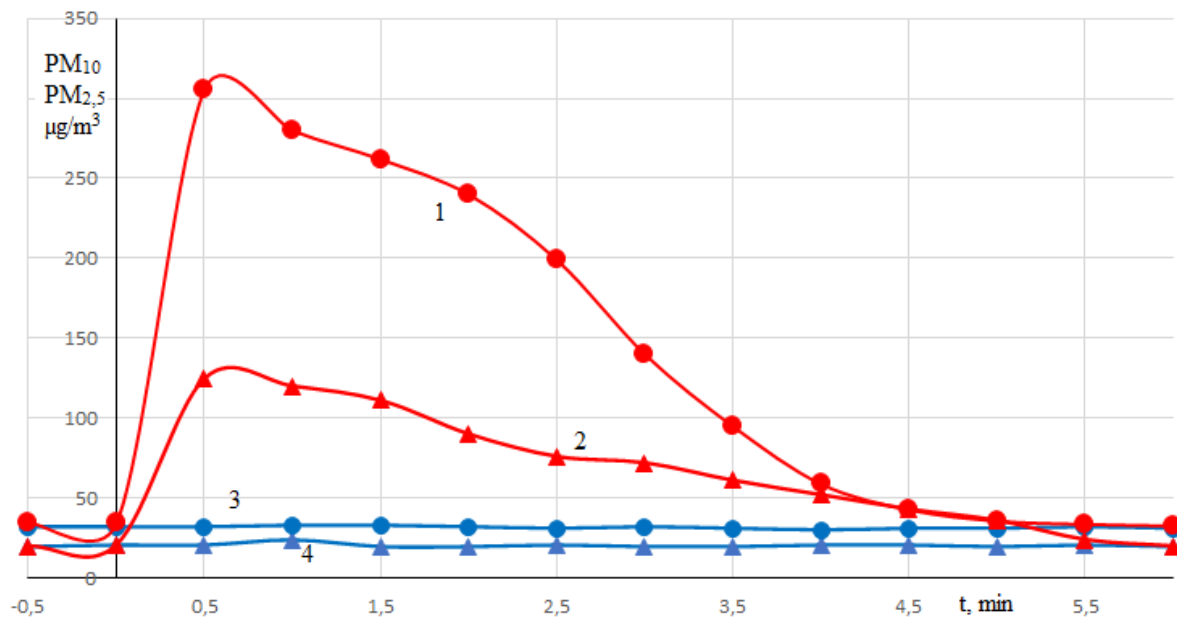

Fig. 1 Changes in dust concentration over time:
first zone 1 - PM₁₀, 2 - PM_{2.5}; second zone 3 - PM₁₀, 4 - PM_{2.5}

The results of the study are presented in the form of histograms in Fig.2. It is obvious that during the entire observation period, the specific mass of plants from the second zone exceeded that of the first zone. In other words, the results of the experiment confirmed the results of the previous visual conclusion about knotweed inhibition in the zone with high dust content in the atmospheric air.

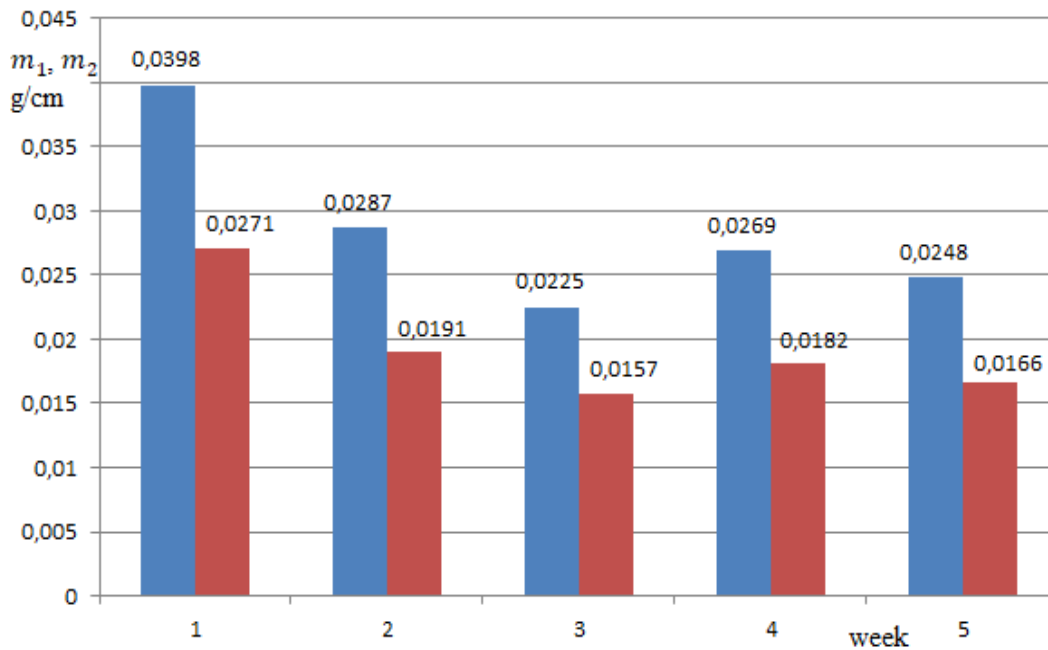

Fig. 2 Specific gravity of plants (right - first zone, left - second zone)

Thus, based on the study, it can be concluded that atmospheric dust has a significant impact on the development of knotweed and that the dust concentration in the first zone is a limiting factor for this plant.

HISTORICAL AND LEGAL SCIENCES

РОЛЬ МИТНИХ ДЖЕРЕЛ XVIII-ПОЧАТКУ XX СТ. В ПІДГОТОВЦІ ІСТОРИКІВ

Морозов Олег Вікторович

Доктор історичних наук, доцент

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро)

В процесі підготовки майбутніх істориків важливе місце займають джерельні комплекси, що розкривають специфіку зовнішньоторговельної діяльності в Україні модерної доби XVIII-початку XX ст. Особлива роль при цьому відводиться джерелам, які пов'язані з регулюванням митних процесів. Під час підготовки студентів-істориків робота з митними джерелами дозволяє продемонструвати студентам важливу функцію зазначеного комплексу – це можливість перевірки об'єктивності економічної статистики в цілому. Також, комплекс митних Джерел дозволяє з'ясувати місце українських губерній в зовнішній торгівлі Російської імперії.

Для вивчення процесів в Україні, пов'язаних з історією митних відносин, залучаються переважно письмові джерела – опубліковані та неопубліковані. Опубліковані джерела за принципом їх походження та цільового призначення доцільно розділити на такі групи: 1) публічно-правові (актові, які включають міжнародні договори, державне законодавство, процесуальні); 2) справочинні (розпорядчого, доповідного, звітного, облікового характеру); 3) статистичні; 4) наративні: періодика та мемуаристика. Це у першу чергу матеріали наступних українських архівів: Центрального державного історичного архіву України у м. Київ – фонд 1395 “Управление Юго-Западного таможенного округа г. Радзивиллов 1830–1912 гг.; 11 фондів (118, 1328, 126, 123, 1013, 122, 125, 119, 120, 121, 124) “Пограничные таможи” 1750–1756 гг.; фонд 442 “Канцелярия Киевского и Подольского, Волынского генерал-губернатора”, фонд 736 “Киевской казенной палаты”, які містять маловідомі документи, що розкривають різні напрями діяльності митних установ на південно-західному митному кордоні Російської імперії впродовж другої половини XVIII – початку XX ст.; фонди 339, 1153, 102 “Волынское жандармское управление”, документи яких присвячено майже невідомому питанню – взаємодії митників і жандармів у боротьбі з політичною контрабандою. Важливе місце в ході дослідження займають документи, присвячені зовнішньоторговельним операціям промисловців українських губерній. Саме через ці документи простежується вплив митно-тарифних заходів на економічні процеси.

Державний архів Київської області представлений фондом 2, документи якого розкривають різні аспекти діяльності Київської складської митниці в XIX ст. Матеріали Державного архіву Одеської області, що становлять фонди митних установ, починаючи з 1795 р. Це фонд 40 “Канцелярия начальника Одесского таможенного округа” 1811–1882 гг.; фонд 247 “Канцелярия начальника Южного таможенного округа” 1883–1911 гг.; фонд 41 “Одесская таможня” 1805–1920 гг.;

фонд 88 “Одесская портовая таможня” 1795–1914 г.; фонд 87 “Внутренняя застава Одесского порто-франко” 1819–1859 гг. У їх числі матеріали про організацію митниць Одеського округу, укази Державної Ради і службові циркуляри Департаменту зовнішньої торгівлі та Департаменту митних зборів, звіти митних установ, службове листування про організацію митного огляду і запобігання контрабандній торгівлі, відомості про динаміку зовнішньої торгівлі у південному регіоні. Державний архів Харківської області – фонд 84, де зберігаються матеріали Харківської Головної складської митниці 1870–1918 рр. Державний архів Сумської області – фонд 218 “Сахарно-Акцизный Округ Харьковской губернии”. Державний архів Хмельницької області містить документи про організацію та діяльність митниць Радзивилівського митного округу – це фонди 309 і 378. Важливе місце в дослідженні історичного розвитку митниць на півдні України належить документальному потенціалу Державного архіву Миколаївської області – фонди 230 “Канцелярия Николаевского военного губернатора” 1805–1900 гг., фонд 222 “Николаевской городской Думы” 1797–1920 гг., фонды 264 “Николаевская таможенная застава” 1800–1862 гг., 266 “Николаевская портовая таможня” 1850–1919 гг., та фонди 265 “Очаковская таможенная застава” 1828–1917 гг., 414 “Очаковская портовая застава” 1792–1806 гг.

Центральне місце відведено опублікованим публічно-правовим документам, а саме: законодавчим актам, міжнародним договорам, процесуальним актам, що регулювали різні аспекти митних відносин. Важливою складовою актових джерел є міжнародно-правові акти – міждержавні договори, що регламентували і закріплювали зміни державних кордонів, і таким чином визначали митний кордон держав та новостворену митну інфраструктуру. У підгрупу процесуальних актів увійшли митні статuti 1755, 1819, 1857, 1892, 1904, 1910 рр. Окрему частину опублікованих джерел становлять документи офіційної митної та торговельної статистики. Офіційними джерелами митної статистики були: щомісячні формуляри “Внешняя торговля России”, які видавались з 1884 р. До офіційних статистичних джерел належать матеріали губерньської і місцевої статистики, а саме: статистичні відомості, зібрані місцевими статистичними комітетами, статистична звітність портів, які здійснювали зовнішньоторговельні операції: статистико-економічні огляди портів Причорномор'я; видові характеристики товарів за вивезенням та ввезенням; розподіл вантажів за місцем призначення тощо; звіти про роботу Миколаївського, Одеського та Херсонського портів, звіти Одеського товариства торгівлі та мануфактур, огляди хлібної торгівлі. Крім загального аналізу, вони дають багатий статистичний матеріал про обсяги зовнішньої торгівлі. Досить значну й водночас цілісну специфічну групу організованих за певними формами джерел та матеріалів, які мають суспільне призначення й соціально-культурне функціонування, утворює періодика, тобто сукупність журналів і газет. У ХІХ ст. Як джерела ці видання цікаві тим, що публікували офіційні матеріали з різних питань економіки, зовнішньої торгівлі, які давали можливість визначити мотиви видання нових законів у галузі економіки й фінансів, у сфері митно-тарифного регулювання. На губерньському

рівні цей різновид джерел було представлено місцевими періодичними виданнями, що містили комерційні розділи, серед них: “Вольнские Губернские Ведомости”; “Житомирский листок”; “Николаевская газета”; “Николаевский курьер”; “Южанин”; “Юг” (Херсон); “Одесский листок”, журнал “Вестник сахарной промышленности” та ін. Крім офіційної інформації, що розміщувалась на сторінках періодичних видань, також публікувались публіцистичні матеріали – аналітичні статті, в яких автори аналізували, піддавали критиці ті чи інші урядові та громадські заходи з організації зовнішньої торгівлі і митної політики, а також пропонували для обговорення свої ідеї щодо покращання добробуту міста, губернії, країни. На сторінках періодичних видань: “Журнал Министерства внутренних дел”, “Журнал Министерства государственных имуществ”, “Сборник Херсонского земства” у період з 1835 по 1870 рр. з’являються статті, присвячені проблемам розвитку зовнішньої торгівлі у південних губерніях України. Активним автором подібних публікацій виступав А. Скальковський. Наративні джерела представлено мемуарною літературою, до якої належать спогади державних діячів, пов’язаних професійно з митною справою та політикою. Слід відзначити мемуарну спадщину М.О. Качалова, М. С. Мордвинова, С. Ю. Вітте. Таким чином репрезентований джерельний комплекс створює інформативну, нормативно-правову, статистичну та соціологічну базу для виконання завдань дослідження й формулювання перспективних наукових напрямків та методики.

PEDAGOGY AND PSYCHOLOGY

USING DRONES IN CRITICAL INFRASTRUCTURE: TECHNOLOGY, ETHICS,
LAW

Yuliia Bielova-Oleinyk,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
(Berdyansk State Pedagogical University)

Serhii Onyshchenko,

PhD, Associate Professor
(Berdyansk State Pedagogical University)

The combat use of unmanned aerial vehicles in itself is not much different from the use of combat aircraft and does not contradict the norms of current international law. There is no direct ban on the military use of unmanned aerial vehicles. Therefore, as experts believe, the need for legal regulation here is not related to the fact of using drones, but to the legal grounds for their use in military campaigns conducted by the armies of NATO member countries in Afghanistan, Lebanon, Pakistan, Yemen, Syria, Libya, which contradicts the norms of modern international law, as well as numerous cases of abuse of force leading to civilian casualties. Any activity related to the military use of UAVs must be carried out in accordance with the norms of international humanitarian law, as well as the legal regulation of human rights [5]. A comprehensive analysis of the legal consequences of these operations is currently needed to legally regulate the use of drones for military purposes [5]. Moreover, today almost any reconnaissance UAV can be modified into a strike version, and the use of unmanned vehicles for non-military purposes and at critical infrastructure facilities will only intensify, and it will be increasingly difficult to separate military and non-military actions.

It is already clear that on the ground - on the roads - the future belongs to unmanned vehicles. It is autopilots, not human drivers, that will determine a higher level of road safety. If this level is high enough, insurance companies will inevitably support this situation and will now take more money from human drivers, not from autopilots. If there are more accidents from people than from autopilots, then public opinion will change in favor of unmanned vehicles, and people themselves will ask to ban people from driving. Accordingly, the focus of ethical discussions will change - the discussion will be about whether to ban people from driving [2]. Most likely, on the same basis, sooner or later, the question of whether it is possible to entrust the decision to hit a target not to the drone operator, but to the UAV itself, will be decided in the sky in favor of drones. People delegate to them the right to kill, select targets and the right to independently conduct air battles. Such elimination of a person will radically resolve the ethical conflicts associated with the work of drone operators and the public resonance from revelations. In the meantime, many famous people are against this, in particular, Stephen Hawking signed an open letter demanding a ban on programs (and drones) [5].

The viciousness of this situation is that, all the same, someone will decide how to divide the whole world into “good” and “bad” guys, and against whom the weapons of combat drones will be directed, as well as into whose hands this technology will fall. After all, due to the general availability and ease of control of drones, such weapons can be used not only for anti-terrorist purposes, but also for terrorist purposes. It remains to hope that, despite all the high-tech flying drones, they are quite vulnerable, like any technology, and a whole arsenal of methods for successfully combating this technology is proposed, ranging from the most complex technological methods, right up to the curious proposals for catching small copters by others using nets. [1].

References

1. Бойові дрони : правові, морально-етичні та наукові питання. *НЛЮСВІТ. Інтернет-журнал*. 2015. URL : <https://tech/37572-boevye-drony-pravovye-moralnojeticheskie-i-nauchnye-voprosy.html> (Дата звернення : 10.09.2024).
2. Майбутнє безпілотників : міфи та етичний вибір. URL : <https://vc.ru/transport/99093-budushchee-bespilotnikov-mify-i-eticheskiy-vybor> (Дата звернення : 10.09.2024).
3. Концепція розвитку інженерно-педагогічної освіти / Під керівництвом О. Е. Коваленко. Міністерство освіти і науки України, 2004. 20с.
4. Onyshchenko S. Formation of Ict-Competence of the Future Specialist in the Energy Industry in the Conditions of Informatization of Education (Distance Education). *The latest foundations for the development of production, science and education – 2023 : collective monograph*. Nová Dubnica : NES Nová Dubnica s.r.o., 2023. P. 37–55. <https://dspace.bdpu.org.ua/handle/123456789/118>
5. Холіков І.В. Міжнародно-правова відповідальність у контексті правової регламентації військового використання безпілотних літальних апаратів. URL : <https://russiandrone.ru/publications/mezhdunarodno-pravovaya-otvetstvennost-v-kontekste-pravovoy-reglamentatsii-voennogoispolzovaniya-be/> (Дата звернення : 10.09.2024).
6. Fatić A. The ethics of drone warfare. URL : <https://www.semanticscholar.org/paper/The-ethics-of-drone-warfare-Fatić/362e9532e934d8eed50c2de299a1e0c8fd90a12a> (last download : 11.09.2024).
7. Onyshchenko S. Analysis and Prospects for Training UAVs Pilots in the System of Professional Training of Future Engineers-teachers of Energy and Technological Fields. *Modern conditions of development of science, education and production in the world – 2024 : collective monograph*. (Series of monographs Slovak Publishing House NES Nová Dubnica s.r.o. Monograph 2). Nová Dubnica : NES Nová Dubnica s.r.o., 2024. P. 43–50.

REMOTE TECHNOLOGIES IN CRITICAL INFRASTRUCTURE DRONE
OPERATOR TRAINING

Victoriia Zhyhir,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
(Berdyansk State Pedagogical University)

Serhii Onyshchenko,

PhD, Associate Professor
(Berdyansk State Pedagogical University)

Modern remote technologies make it possible to act effectively without risk and losses, but at the same time they undermine the social legitimacy and authority of those norms of military ethics, which the military has traditionally followed throughout the history of mankind. The use of drones makes it possible to eliminate the risk of one's own soldiers, workers of critical infrastructure, limiting only financial costs while increasing the efficiency and instrumental justification of operations. However, this fundamentally changes the moral character of special operations and makes them illegitimate from the point of view of the traditional professional ethics of critical infrastructure workers, since participants in anti-military operations are no longer required to demonstrate such traditional qualities as heroism, courage, self-sacrifice, and respect for the enemy [5, with. 354].

The operator of a critical infrastructure drone cannot accurately identify a specific person or object on video, therefore, according to UN expert F. Alston, the lack of visual contact between a critical infrastructure drone operator and the target as a whole make conducting special operations less emotional and, accordingly, easier to implement, since the target is visible to the operator only as faceless pixels on the monitor screen [4].

Operators see the target and the results of their actions on the screen, being many thousands of kilometers away from places of critical infrastructure. But everything that happens for them has the effect of a computer game, a technological operation. Otherwise, these people lead the life of ordinary employees, they can come to the office for work in the morning and go home in the evening, build a career, change jobs, etc.

Training critical infrastructure drone operators is more like learning mathematics and computer modeling, rather than the usual long-term training of military specialists. They follow technology, from which the human dimension falls out. These people understand that the decision about the defeat is made on the basis of information that is not available to them, operations are often carried out in complex rapidly changing circumstances, unfavorable weather conditions. Sometimes it is difficult to foresee accidental circumstances, which can lead to mistakes and, as a consequence, accidental victims who might not have been [1].

All this is a source of stress for operators who acutely feel the contradiction between direct virtual involvement in a combat situation and the technological safety of their actions. As a result, a complex psychological complex is formed in them: on the one hand, moral devaluation of violence, and on the other - guilt and feelings of

legitimization of behavior. Such a distortion of the former ethical norms of this profession cannot help but disturb society.

True, today operators of critical infrastructure drones are still exposed to very real dangers, even without being physically present on the battlefield. So, the enemy can detect the control point of drones and launch a missile attack on it. Social networks also often provide an opportunity to identify operators and organize their murder [1]. Or create such a psychological atmosphere that they develop paranoia, considering the high percentage of psychological deviations and illnesses among representatives of this profession. With this, they pay for professional split personality and constant transitions from one morality to another within one day, which is a strong emotional test for any person [5, p. 355].

Ethical questions about the use of drones on critical infrastructure objects are expressed not only by the operators who control them, but also by the developers of technologies and algorithms.

References

1. Бойові дрони : правові, морально-етичні та наукові питання. *НЛЮСВІТ. Інтернет-журнал*. 2015. URL : <https://tech/37572-boevye-drony-pravovye-moralnojeticheskie-i-nauchnye-voprosy.html> (Дата звернення : 10.09.2024).
2. Концепція розвитку інженерно-педагогічної освіти / Під керівництвом О. Е. Коваленко. Міністерство освіти і науки України, 2004. 20с.
3. Онищенко С.В. Проблема інформатизації професійної освіти (енергетичної галузі) в сьогоденні. *Науково-дослідна робота в системі підготовки фахівців педагогів у природничій, технологічній і комп'ютерній галузях : матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної Інтернет конференції (21-22 вересня 2023 р.)*. Запоріжжя : БДПУ, 2023. С. 117-119.
4. Холіков І.В. Міжнародно-правова відповідальність у контексті правової регламентації військового використання безпілотних літальних апаратів. URL : <https://russiandrone.ru/publications/mezhdunarodno-pravovaya-otvetstvennost-v-kontekste-pravovoy-reglamentatsii-voennogoispolzovaniya-be/> (Дата звернення : 10.09.2024).
5. Fatić A. The ethics of drone warfare. URL : <https://www.semanticscholar.org/paper/The-ethics-of-drone-warfare-Fatić/362e9532e934d8eed50c2de299a1e0c8fd90a12a> (last download : 11.09.2024).
6. Onyshchenko S. Analysis and Prospects for Training UAVs Pilots in the System of Professional Training of Future Engineers-teachers of Energy and Technological Fields. *Modern conditions of development of science, education and production in the world – 2024 : collective monograph*. (Series of monographs Slovak Publishing House NES Nová Dubnica s.r.o. Monograph 2). Nová Dubnica : NES Nová Dubnica s.r.o., 2024. P. 43–50.

УДК [373.3.016:811.161.2]:37.091.31-059.2

ОРГАНІЗАЦІЯ ГРУПОВОЇ РОБОТИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Лавриненко Лариса Василівна

(Криворізький державний педагогічний університет)

Вступ. У зв'язку з подіями, що відбулися після 2024 року, українська освітня система зіткнулася з низкою складних викликів. Через зміну звичної форми навчання та перехід до дистанційної або змішаної форми навчання форми навчання, у учнів зменшується можливість живого спілкування. Одною з можливих форм компенсації освітніх втрат є організація групової чи парної роботи.

Ціль роботи. Визначити особливості та переваги групової роботи на уроках української мови у початковій школі. Дослідити основні вимоги до організації групової роботи.

Матеріали і методи. Аналіз психологічної та педагогічної наукової літератури, досвіду роботи педагогічних працівників загально – освітніх навчальних закладів України.

Результати обговорення. Сучасні вимоги до шкільної мовної освіти зумовлюють відхід від традиційного вивчення мови, яке обмежується засвоєнням теоретичних знань та правил правопису, і спрямування шкільного мовного курсу на формування комунікативної компетентності учнів [1].

Серед новітніх технологій актуальними є інтерактивні форми і методи навчання, які полягають у спільних зусиллях учнів у розв'язанні отриманих завдань. Інтерактивні методи сприяють розвитку здібностей кожної особистості, дають можливість продемонструвати свої навчальні досягнення в конкретних ситуаціях, порівнювати свій рівень розвитку з іншими учасниками процесу [1, с.18].

Одним із відомих авторів концепції групової навчальної діяльності в Україні вважають О.Ярошенко [5].В основі концепції лежить вивчення діяльності малих груп та закономірностей групової динаміки.

Проблему використання групової діяльності висвітлено у працях таких вітчизняних науковців як Л. Пироженко, О. Пометун. В основу групової форми навчання покладені ідеї Й.Г. Песталоцці, Ж.Ж.Руссо про вільний розвиток і виховання дитини.

Небезпідставно групові методи навчання називають активними методами. Вони використовуються для тренування та розвитку критичного мислення учнів, формування в них відповідних практичних умінь і навичок, що своєю чергою підвищує відповідальність, розвиває комунікабельність та активну життєву позицію [2, с.4].

Під груповою освітньою діяльністю ми розумітимемо форму організації навчання в малих групах учнів, об'єднаних загальною навчальною метою в опосередкованому керівництві вчителя і співпраці з учнями [2,с.6].

Головна мета групової діяльності - розвиток дитини як суб'єкта освітнього процесу. Основні завдання групової діяльності передбачають: навчання учнів співпрацювати у виконанні групових завдань, формування комунікативних навичок. Серед методичних функцій групової навчальної діяльності виділяють: мотиваційну, навчальну, виховну, організаційну.

Ми проаналізували досвід вчителів - практиків України та виділили особливості організації групової форми навчання на уроках української мови. Розглянемо основні з-поміж них:

- група для кожного учасника стає мікросередовищем;
- склад групи змінюється залежно від змісту і характеру навчальних завдань;
- кожна група розв'язує певну проблему
- завдання виконується таким чином, щоб можна було оцінити індивідуальні можливості учасника та результати виконання завдання групою;
- кількість учасників групи залежить від загальної кількості учнів у класі та змісту завдання;
- впровадження групової роботи треба проводити поступово: парна - групова;

Урок із застосуванням групової освітньої діяльності складається із трьох основних частин: вступна, основна та завершальна. У вступній частині розглядаються наступні етапи: вступ, знайомство, правила, очікування. Основна частина складається із трьох послідовних блоків:

- блок визначення та актуалізація проблем;
- блок пошуку шляхів розв'язання проблеми;
- блок розвитку практичних навичок;

У завершальній частині групової роботи передбачає спеціальні вправи, виконання яких дозволяє перевірити наступне:

- ефективність навчання;
- оцінка обізнаності з проблеми;
- чи справдилися очікування учасників;
- зворотній зв'язок;

Існують різні способи об'єднання дітей у групи. Пропонується об'єднувати дітей у групи такими способами: група за бажанням, група створена капітаном, група створена учителем з певною метою, за темою роботи, за рівнем складності завдання. Учнім більше подобається, коли група створена рандомно.

Організація групової роботи потребує ретельної підготовки. Вчителю треба чітко окреслити мету завдання та дотримуватися структури проведення групового заняття.

Приклад 1. Тема уроку. Навчаюся розрізняти слова за значенням та питаннями.

Мета: Розвивати вміння розрізняти слова за значенням та питаннями (іменники, прикметники, дієслова, числівники).

Завдання. Прочитай вірш Тамари Коломієць.

Квітець – славний квітникар,
сонячно і рясно
уквітчав нам календар
першим цвітом – рястом.

1 група. Виписати іменник та скласти з ним одне речення.

2 група. Виписати прикметник та скласти з ним одне речення.

3 група. Виписати дієслово та скласти з ним одне речення.

Приклад 2. Тема уроку. Навчаюся поширювати речення словами за поданими питаннями.

Мета: Вчити поширювати речення з навчальною метою та поширювати власні речення словами, які доповнюють й увмразнюють їх.

Завдання. Прочитати і доповнити речення словами, які відповідають на питання яке? Скласти відповідне речення.

1 група Якщо в реченні про щось розповідається, це _____ речення.

2 група Якщо в реченні про щось запитується, це _____ речення.

3 група Якщо містить спонукання до дії, це _____ речення.

Висновки. На основі аналізу психологічної та педагогічної наукової літератури, досвіду роботи педагогічних працівників загалом - освітніх навчальних закладів України ми дійшли висновку, що впровадження групової форми роботи на уроках української мови допомагає розвивати пізнавальну активність, самостійність учнів; сприяє розвитку самоконтролю, самоаналізу, самооцінюванню та комунікативних навичок. Ми погоджуємося з твердженням, що групова форма навчання є інтерактивною технологією та видом навчанням учнів, які об'єднані спільною освітньою метою з непрямим керівництвом вчителя - дієвою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пономарьова К.І. Формування комунікативної компетентності молодших школярів у процесі навчання української мови. Київ: Посібник, 2019. 131с.

2. Сучасні методи групової роботи з учнями : науково – методичний посібник / укладачі : Буряк О.О. Харків : Друкарня Мадрид ,2020. 103 с.

3. Державний стандарт початкової освіти
URL:<https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>

4. Концепція Нової Української Школи
URL:<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

5. Ярошенко О.Г. Педагогічні основи групової навчальної діяльності школярів (на матеріалі вивчення хімії). Дис. ... докт. пед. Наук: 13.00.01,13.00.02. - К., 1998. - 360 с.

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ

Масюк Георгій Ігорович

Вчитель інформатики

(КЗ «Харківський Каразінський ліцей»)

Титаренко Людмила Іванівна

Кандидат педагогічних наук, доцент

(Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди)

Сьогодні Штучний інтелект (ШІ) інтенсивно «проникає» в усі сфери життя нашого суспільства, зокрема в освітню галузь. У сфері освіти можливості ШІ набувають нечуваних обертів, приносять як допомогу педагогам, так і проблеми і, навіть, руйнації. Тому є дуже важливим, щоб сучасний вчитель володів ефективними прийомами використання ШІ у навчальному процесі - новими для себе навичками оптимального використання ШІ у своїй професійній діяльності.

Дослідженням використання штучного інтелекту в освіті займалися такі вчені, як Н. Балик, В. Бахрушин, І. Гончарова, І. Візнюк, М. Жалдак, І. Іваськів, К. Любченко, С. Шаров та ін.

Штучний інтелект (ШІ) – це здатність цифрових пристроїв виконувати завдання, що властиві розумним істотам [1]. Можливості ШІ пов'язані із здатністю інженерної системи знаходити, обробляти і застосовувати інформацію на кшталт здатності людини здійснювати розумові процеси, мислити. Серед основних властивостей ШІ науковці називають: а) здатність навчатися – вдосконалювати свої можливості зі збору і аналізу інформації, підбирати найбільш оптимальні рішення; б) здатність взаємодіяти з людиною: розуміти людську мову і текстові команди; в) здатність до сенсорного сприйняття: збирати і аналізувати не лише інформацію з різних джерел, а працювати ще й з аудіо- і відео-даними; г) здатність приймати рішення на основі зібраної і проаналізованої інформації; д) здатність до креативності: можливість генерувати нові ідеї і рішення; е) неймовірну швидкість і точність виконання запиту. Враховуючи зазначені можливості ШІ, можна впевнено стверджувати, що ШІ може бути корисним педагогам, які мають багато рутинної і громіздкої роботи. За допомогою використання ШІ вчителі матимуть можливість більше часу приділити саме процесу навчання, зекономити свій час, оптимізувати організацію своєї праці.

Використання ШІ допомагає реалізовувати такі аспекти навчально-пізнавального процесу, як:

- адаптивне навчання – ШІ надає можливість відстежувати індивідуальний прогрес кожного учня та оповіщати вчителя про проблеми учня у розумінні навчального матеріалу;

- персоналізоване навчання - ШІ надає можливість обирати персональний вектор навчання кожного учня (швидкість, рівень, поступовість вивчення матеріалу, інтереси тощо);

-автоматизація оцінювання – ШІ надає можливість налагодити індивідуальний зворотній зв'язок з кожним учнем;

- інтервальне навчання - ШІ надає можливість поетапно закріплювати вивчений матеріал [1].

Комбінуючи нові підходи до освітнього процесу, можна сформувати освітнє середовище з використанням ШІ у дистанційному навчанні, що є особливо актуальним у сьогоденні України. Навчання зі ШІ може бути ефективним завдяки можливості змінювати сам процес навчання. Найбільш просте і доречне використання ШІ - це автоматизована перевірка завдань, виявлення і виправлення помилок, допомога в оцінюванні якості засвоєння кожним учнем навчального матеріалу - все це дозволяє адаптувати навчання до особливостей кожного учня, його інтересів, потреб, здібностей. Крім того, ШІ допомагає усунути проблему списування за допомогою аналізу зображень відеокамер і активності учнів у браузері.

Найбільш відомий на сьогодні є чат-бот ШІ ChatGPT (2022), який з 2023 р. став безкоштовно доступним в Україні. Чат-бот - це система ШІ, з якою користувачі взаємодіють через текст. Використання чат-ботів у наші дні знайшло відображення практично у всіх сферах діяльності. Причини цього полягають в тому, що для користувачів спілкування з чат-ботом здається природним, особливо в меседжерах, практика використання яких закріпилася у повсякденному житті [1].

ChatGPT є гнучким і адаптивним інструментом, здатним підлаштовуватись під запити користувача, імітуючи «живий діалог». ChatGPT надає можливість вчителю: спланувати сценарій уроку і конкретні активності учнів на уроці; швидко знайти і згенерувати завдання; підібрати теми проєктів, творів, рефератів, повідомлень; зібрати, проаналізувати інформацію за запитом і зробити висновки; створити проблемно-пошукові завдання, підготувати інструкції та поради [2].

Чат-бот ChatGPT є інструментом підтримки дистанційного навчання, оскільки: постійно пропонує допомогу учню; надає унікальний спосіб взаємодії за допомогою діалогу; зберігає історії спілкування і дозволяє у будь-який момент переглянути відповіді на раніше поставлене запитання; постійно підтримує мотивацію і залучення до роботи, підказуючи та інформуючи користувача.

З іншого боку, застосування у навчанні ШІ має ряд небезпек, найсуттєвішими з яких є: а) залежність від технологій та втрата навичок, які можуть бути корисними в реальному житті, а саме: несамотійність учнів при виконанні робіт, зменшення докладання зусиль до виконання завдань, недорозвиненість навичок спілкування та взаємодії з вчителем та іншими учнями тощо; б) чат-боти ШІ можуть надавати некоректні або неправильні відповіді на запитання, зокрема ті, які стосуються соціальних проблем або стереотипів.

Отже, ШІ, безсумнівно, є потужним помічником у щоденній роботі вчителя, значно заощаджує час педагога, звільняє його від рутини і надає можливість більше часу приділити іншим професійним завданням. ШІ можна використовувати для адаптивного та персоналізованого навчання, актуалізації, перевірки та оцінки знань і вмінь учнів, віртуальної допомоги у засвоєнні матеріалу. ШІ дозволяє підібрати найбільш оптимальний формат навчання для

кожного учня. Важливо зрозуміти, що ШІ не може повністю замінити педагога, але може стати потужним інструментом для покращення якості навчання та розвитку здобувачів освіти. У той же час перед педагогом стоїть задача доносити до учнів важливість живого спілкування, бо ніякі технології не можуть його замінити.

Список літератури

- 1) Вознюк І.М., Буглай Н.М., Куцак Л.В., Поліщук А.С., Киливник В.В. Використання штучного інтелекту в освіті / Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб.наук.праць. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2021. Вип.59. С. 14-22. URL: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/3031>.
- 2) Гончарова І.П. Використання штучного інтелекту в професійній діяльності педагога: можливості та виклики в умовах цифрового освітнього середовища / Професійна діяльність педагога в умовах цифрового освітнього середовища: Матеріали міжрегіонального науково-практичного семінару (27 квітня 2023 р.). Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2023. С.28-33. URL: <https://lib.iitta.gov/ua/id/eprint/735500/> Матеріали%20семінару.pdf.

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ НЕТРАДИЦІЙНИХ МЕТОДІВ

Урмич Олена Михайлівна

Кандидат біологічних наук

(Дніпровський фаховий педагогічний коледж «Дніпровської академії неперервної освіти «Дніпропетровської обласної ради»)

Відомо, що сучасна цивілізація характеризується наявністю розвинутих технологій, що приводить до загального зниження рухової активності населення. Для дитини, як для ростучого організму в умовах освітнього процесу проблема гіподинамії стоїть більш гостро. Статистика здоров'я здобувачів освіти свідчить про зниження компенсаторно-приспосувальних можливостей дитячого організму та його опірності до дії різних шкідливих факторів, цьому сприяє екологічна ситуація, також негативне навантаження на психіку дитини у зв'язку з воєнним станом [1]. Через певний період у підлітковому віці великий відсоток дітей мають хронічні захворювання, погіршений стан фізичного та розумового розвитку. «Шкільними» факторами ризику погіршення здоров'я на сьогоднішній день додаються також дистанційні умови навчання. В результаті спостерігається збільшення емоційного нервово-психічного навантаження на центральну нервову систему, зниження фізичної активності дітей, порушення режиму їхньої праці та відпочинку [1, 2]. На сьогодні в країні не існує послідовної системи «навчання здоров'ю». Тому залишається актуальною проблемою розвиток і використання у освітньому процесі всіх напрямків здоров'язберігаючих технологій (ЗЗТ).

Метою дослідження є аналіз формування у здобувачів освіти здоров'язберігаючих компетентностей, яка включає сукупність знань про здоров'я людини, про здоровий спосіб життя, набуття мотивації збереження і покращення власного організму, потреби в освоєнні способів збереження здоров'я, яка орієнтована на самопізнання та самореалізацію, набуття вмінь аналізувати, оцінювати, контролювати свою активність зі здоров'язбереження і досвіду оздоровчих дій [1, 2, 3, 4]. Методи дослідження представлені аналізом науково-методичної літератури стосовно різновидів та можливостей здоров'язберігаючих технологій в освітньому процесі з урахуванням сучасних умов навчання.

Ставлення здобувачів освіти до свого здоров'я є основою здоров'язбереження, так як через мотивацію можна здійснити ціннісно-орієнтовану діяльність дітей по збереженню та зміцненню власного здоров'я [1, 3]. В першу чергу треба пам'ятати основні принципи ЗЗТ, яким підпорядковані всі напрямки технологій: це принцип поступовості, доступності, індивідуалізації, неперервності, циклічності, принцип урахування вікових та індивідуальних особливостей, принцип всебічного та гармонійного розвитку особистості, принцип оздоровчої спрямованості, принцип активного навчання, принцип формування відповідальності за своє здоров'я та здоров'я оточуючих [2].

Серед напрямків ЗЗТ хотілося б виділити технології навчання здоровому способу життя (ЗСЖ), які сприяють вихованню у здобувачів освіти позитивного

ставлення та набування стійких навичок до ЗСЖ. Завданням цього напрямку здоров'язберігаючих технологій є формування сталої мотивації до ЗСЖ. Послідовне та регулярне здійснення технологій уможливило гігієнічне навчання, дотримання профілактичних засобів захворювань. Набування компетентностей здійснюється через бесіди, лекції, тренінги, гурткової роботи та діяльності творчих груп з пропаганди ЗСЖ.

Одним із здоров'язберігаючих компетентностей є надання інформації і навичок по використанню нетрадиційних методів покращання і підтримки здоров'я. Тут маємо широкий спектр таких діючих напрямків як ароматерапія, фітотерапія, кольоротерапія, квіткотерапія, солетерапія, вітамінотерапія, арттерапія, піскова терапія, звукотерапія, сміхотерапія, тепло терапія, літотерапія і ін.

Зупинімося на можливостях деяких з перерахованих напрямків. Наприклад, ароматерапія є однією з форм нетрадиційних методів, яка використовує леткі олії рослин [3], в тому числі ефірні олії для психологічного та фізичного впливу. Олії мають в першу чергу бактерицидну дію, сприяють закріпленню імунітету організму, збалансовують обмін речовин, регулюють біохімічні процеси. Рослинні олії можуть відновлювати фізичне та емоційне здоров'я організму. Окрім ефективного лікувального та профілактичного ефекту олії мають приємний аромат. До методик ароматерапії відносяться інгаляції, ароматичні ванни, аромамасаж і ін. Загальними лікувальними ефектами ароматерапії можна назвати тонізуючий, знеболювальний, метаболічний, антимікробний, проти запалювальний, бронхолітичний, відхаркувальний, тонізуювальний, заспокійливий.

В першу чергу використання ефірних олій впливає на такі органи та системи організму як нервова, дихальна, шлунково-кишковий тракт. Правильний підбір олій супроводжується стимулювальним і гальмівним ефектом, підвищенням тону організму, бронхолітичним ефектом.

Іншим відомим і часто застосовуваним методом є фітотерапія. Це відновлення і профілактика здоров'я за допомогою рослин – ефективний засіб підтримки здоров'я. Лікарняні рослини вживають для відновлення розумової та фізичної працездатності, усунення втомлюваності, в'ялості, астеничного синдрому, профілактики порушень мозкового кровообігу, розладів пам'яті, нервозності, відновлення м'язового тону [4]. До методик фітотерапії відносяться широко відомі рослинні відвари, різні настої, які мають у складі лікарські рослини. В залежності від рослин і їх кількості мета використання може бути різноманітною (включаючи лікувальний і профілактичний ефект): підвищення працездатності, покращення пам'яті, концентрації уваги, нормалізація сну, зняття втоми, дратівливості, загальний заспокійливий ефект, покращення роботи дихальної системи, шлунково-кишкового тракту.

Таким чином, на окремих прикладах використання нетрадиційних методів відновлення і підтримки здоров'я хотілось би нагадати про велику різноманітність профілактичних безпечних нетрадиційних терапій, які можуть

входити у набування здобувачами освіти здоро'язберігаючих компетенцій. З іншого боку звичайно використання всіх методів вимагає володіння інформацією, грамотного дозування, дотримання необхідних умов.

Літературні джерела

1. В. Волошин. Використання здоров'язберігаючих технологій у освітній діяльності закладу освіти. <https://naurok.com.ua/stattya-vikoristannya-zdorov-yazberigayuchih-tehnologiy-u-osvitniy-diyalnosti-zadu-klaosviti-353280.html>
2. В. В. Гузь, С. С. Жейнова. Здоров'язбережувальні технології як чинник збереження здоров'я дітей та учнівської молоді. / Сучасні здоров'язбережувальні технології: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2018. С. 343 – 350.
3. О. М. Стасюк, Б. М. Кіндзер. Основи нетрадиційних методів оздоровлення / навч. посібник, Львів, 2011. С. 158.
4. І. Г. Куряга. Нетрадиційні методи в інклюзивному просторі / ж. Наукові записки, Серія: Педагогічні науки. Випуск 174, Київ, 2019. С. 127 – 132.

**ВИХОВАННЯ КОМПЕТЕНТІСНОЇ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ
ТИМЧАСОВОЇ ОКУПАЦІЇ ЗАКЛАДУ ЗСО: З ДОСВІДУ РОБОТИ
ЕНЕРГОДАРСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ №3**

Шалупня Євгеній Олегович

Заступник директора з виховної роботи

(Енергодарська гімназія №3 Енергодарської міської ради Василівського району
Запорізької області)

Повномасштабний напад росії на Україну створив безпосередню зростаючу загрозу життю й добробуту українських дітей. Соціально-економічні зміни, які відбуваються, прямо впливають на розвиток дітей та українського суспільства загалом. Але система освіти продовжує виконувати свою основну мету, що визначена у статті 2 Закону України «Про повну загальну середню освіту» та забезпечує формування у здобувачів освіти ключових компетентностей, необхідних кожній людині для успішної життєдіяльності [2]. Формування компетентностей здобувачів освіти стало розглядатися більш широко останнім часом, а саме з реформуванням системи освіти в Україні. В свою чергу розвиток ключових компетентностей є наскрізною лінією у виховному процесі закладу освіти.

Відповідно до статті 15 Закону України «Про повну загальну середню освіту» та на виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 №988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» зі змінами (розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 №592-р) виховний процес є невід'ємною складовою освітнього процесу і має ґрунтуватися на загальнолюдських, культурних цінностях українського народу, цінностях громадянського (вільного демократичного) суспільства, принципах верховенства права, дотримання прав і свобод людини, громадянина тощо [2, 4].

Актуальність і перспективність полягає в тому, що розкрито сутність конкретних складових виховного процесу в розрізі формування компетентісної особистості в умовах тимчасової окупації Енергодарської гімназії №3. Заклади освіти мають робити все можливе, що є в їхніх силах та спроможності, щоб забезпечити виконання місії, яку на них поклала держава та українське суспільство. Орієнтація виховного процесу гімназії спрямована на компетентісно-аксіологічний підхід у сучасному вихованні, де діяльність здійснюється планомірно із застосуванням отриманих знань здобувачами освіти в різних життєвих ситуаціях та урахуванням сучасних викликів часу (військової агресії росії, воєнного стану, безпекової складової та тимчасової окупації закладу). Навіть в умовах тимчасової окупації заклад освіти спроможний забезпечити виховну траєкторію освітнього процесу.

Мета: визначення практичних форм та методів організації виховного процесу в умовах тимчасової окупації закладу ЗСО щодо виховання компетентісної особистості.

Проблему формування компетентностей здобувачів освіти розглядали українські науковці, а саме: Т. Байбара, Н. Бібік, О. Біда, І. Бех, С. Бондар, М. Вашуленко, Л. Коваль, О. Локшина, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко та ін [1, 5]. Проте питання виховання компетентнісної особистості в закладі освіти в умовах його окупації у фаховій літературі та статтях описано досить мало і переважно фрагментарно.

За визначенням авторів програми «Нова українська школа» у поступі до цінностей та за Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти, слід розуміти компетентність як готовність і здатність особистості чинити морально на основі цінностей, світоглядних орієнтирів, етикету: усвідомлювати необхідність моральної поведінки, розуміти причинно-наслідкові зв'язки своїх дій, уміти обґрунтовувати і цивілізовано відстоювати свою позицію, приймати зважені моральні рішення, виявляти відповідальність, брати на себе обов'язки та протистояти аморальним впливам [3].

Але постає головне та вкрай важливе питання про те, які із зазначених, наведених та вже раніше впроваджених нами форм і методів роботи можна застосовувати зараз. Адже маємо ситуацію тимчасової окупації міста, випадки переслідування освітян на тимчасово окупованих територіях (ТОТ), внутрішнє переміщення учасників освітнього процесу, плінність контингенту здобувачів освіти, еміграція здобувачів освіти, здобуття освіти учнями у кількох закладах одночасно та за різними програмами.

Зрозуміло, що застосування будь-яких методів і форм роботи потребує модифікації як такої та змінення певних ознак і складових у зв'язку з дистанційною взаємодією. Але саме така взаємодія для учасників освітнього процесу є кардинально новою, бо важливою її складовою є безпека – конфіденційність здобувачів освіти та педагогів (особливо тих, що залишилися на ТОТ).

Зважаючи на вищезазначене, на початку навчального року доцільно було створити вкладки «Класні кімнати» у Google Клас, де класні керівники висвітлюють необхідну інформацію відповідно до заходів, які наявні у плані виховної роботи Енергодарської гімназії №3.

Виховна та соціально-психологічна діяльність закладу здійснюється за допомогою Google додатків. Кожного тижня фахівці змістовно наповнюють та оновлюють презентацію, яка відповідає напрямкам виховної роботи на навчальний рік. Змістовне наповнення залежить від запитів учасників освітнього процесу, визначних дат, актуальних матеріалів та тематичних періодів. Для зручного доступу до матеріалів педагогами закладу було створено електронну дошку Padlet, в якій лаконічно викладаються матеріали щодо виховного забезпечення та психологічного супроводу освітнього процесу гімназії.

Класними керівниками та педагогічними працівниками здійснюється індивідуальний зв'язок з учасниками освітнього процесу.

Незважаючи на дистанційну взаємодію, слід зазначити, що класні колективи 1-11-х класів під керівництвом класних керівників долучаються до проведення акцій, челенджів, конференцій тощо.

Вагомою складовою у формуванні компетентної особистості є співпраця із закладами позашкільної освіти м. Енергодара. У навчальному році така продуктивна співпраця була із Енергодарським центром туризму, краєзнавства та спорту (ЕЦТКС) і Енергодарською малою академією наук (ЕМАН).

Здобувачі освіти та педагогічні працівники гімназії віддалено/дистанційно продовжують брати участь у конкурсах різних рівнів та напрямів. Педагогічні працівники реалізують вкрай важливу функцію наставництва і тьюторства та супроводжують здобувачів освіти з метою відповідності робіт інформаційно-методичним рекомендаціям конкурсів, підтримки обдарованості та психоемоційної підтримки.

Висновки. Отже, окресливши актуальність проблематики виховання компетентної особистості; висвітливши ключові компетентності, які можна розвивати через участь у виховних заходах; охарактеризувавши підходи до виховання компетентної особистості; проаналізувавши практичний досвід Енергодарської гімназії №3 у вихованні компетентної особистості в умовах окупації закладу ЗСО, було встановлено, що у виховній діяльності при тимчасовій окупації ЗО за умов взаємодії учасників освітнього процесу та за допомогою дистанційних технологій з метою виховання компетентної особистості доцільно використовувати наступні форми і методи виховного процесу: синхронні Zoom і Google Meet зустрічі (виховні години, дискусії, обговорення, бесіди); тематичні філфорди; інтерактивні меморі; онлайн- кросворди; проєктну діяльність; фото-відеочеленджі; ігрові вправи; онлайн-екскурсії/виставки; конкурси, змагання, конференції; тематичні акції; перегляд фото-відеоматеріалів (з можливістю коментування, обговорення).

Для забезпечення якісної взаємокомунікації з метою реалізації виховного процесу зручно використовувати: Google Клас, Padlet-дошку, чати в месенджерах (Telegram, Viber).

ЛІТЕРАТУРА

1. Бібік Н.М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування / Бібік Н.М. // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. – К.: К.І.С., 2004. – С. 47 – 53.
2. Закон України Про повну загальну середню освіту [Електронний ресурс]. – 2020. –Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>.
3. Програма «Нова українська школа» у поступі до цінностей: Київ, 2018. – 40 с.
4. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. №988-р Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року

[Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>.

5. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. праць. – Інститут проблем виховання НАПН України. – Вип. 21. – Кн. 1. – Київ, 2017. – 380 с.

BASICS OF HEALTH. PHYSICAL CULTURE AND SPORTS

**ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ТРЕНЕРІВ (ТРЕНЕРІВ-ВИКЛАДАЧІВ) ТА ІНШИХ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ**

Бабаліч Вікторія Анатоліївна

Кандидат педагогічних наук, доцент

(Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка)

Представлено структуру програму підвищення кваліфікації тренерів (тренерів-викладачів) та інших фахівців у сфері фізичної культури і спорту за спеціальність 017 Фізична культура і спорт. Спрямовану на оволодіння, оновлення та поглиблення спеціальних фахових, викладацьких, психологічних, науково-методичних, управлінських, правових, соціально-гуманітарних знань, вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду у сфері фізичної культури і спорту, що сприятиме якісному виконанню фахівцями своїх посадових обов'язків.

Ключові слова: програма підвищення кваліфікації, післядипломна освіта, спеціальність 017 Фізична культура і спорт, професійна компетентність, тренер з обраного виду спорту.

Розвиток професійних компетентностей тренера та фахівців полягає в оновленні та вдосконаленні їхнього освітнього рівня та професійної підготовки шляхом поглиблення і розширення спеціальних знань, вмінь, необхідних для ефективного виконання ними посадових (функціональних) обов'язків з урахуванням перспектив їх професійного зростання в межах спеціальності. Саме з цієї метою підготовлено програму підвищення кваліфікації тренерів (тренерів-викладачів) та інших фахівців у сфері фізичної культури і спорту за спеціальність 017 Фізична культура і спорт. Назва програми: «Сучасні підходи професійного вдосконалення тренерів (з обраного виду спорту)»[2].

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

1. Оволодіння, оновлення та поглиблення спеціальних фахових, викладацьких, психологічних, науково-методичних, управлінських, правових, соціально-гуманітарних знань, вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду у сфері фізичної культури і спорту, що сприятиме якісному виконанню ними своїх посадових обов'язків.

2. Ознайомлення з інноваційними формами професійного розвитку тренерів (тренерів-викладачів) та інших фахівців у сфері фізичної культури і спорту.

3. Забезпечення розуміння основних напрямів розвитку галузі фізичної культури і спорту в Україні і світі.

Відповідно до [статті 49](#) Закону України «Про фізичну культуру і спорт», [підпункту 28](#) пункту 4 та [пункту 8](#) Положення про Міністерство молоді та спорту України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02 липня 2014 року № 220 (із змінами), затверджено Положення підвищення

кваліфікації тренерів (тренерів-викладачів) та інших фахівців у сфері фізичної культури і спорту, у закладах вищої освіти запроваджено курси підвищення кваліфікації за спеціальністю 017 Фізичної культури і спорту. Основною метою, яких є вдосконалення професійних компетентностей тренерів (тренерів-викладачів) та інших фахівців у сфері фізичної культури і спорту, необхідних для ефективного здійснення професійної діяльності.

Програма складається з блоків: загальний, фаховий, вибірковий та діагностико-аналітичний. Загальний блок представлений компонентами, що оновлюють, розширюють знання щодо соціально-правових основ сучасного спорту та використання засобів психологічного впливу тренера у процесі підготовки та участі спортсменів у змаганнях. Фаховий блок орієнтований поглибити знання щодо теоретичних та методологічних аспектів сучасної підготовки спортсменів. Вибірковий дає право слухачу обрати ту дисципліну, яка на його думку доповнить або покращить його професійні компетентності. Діагностико-аналітичний є критерієм перевірки сформованих компетентностей [1] слухача курсів підвищення кваліфікації.

Програму укладено за такими темами:

Тема 1. Психологічний тренінг у професійній діяльності тренера

Тема 2. Соціально-правові основи сучасного спорту

Тема 3. Спортивне харчування в ергогенному забезпеченні підготовки спортсменів

Тема 4. Сучасні тенденції розвитку спорту

Тема 5. Надання першої долікарської допомоги у процесі занять фізичною культурою і спортом. Гігієна спортсмена.

Тема 6. Основи підприємницької діяльності у фізичній культурі і спорті.

Тема 7. Теоретико-методичні та організаційні аспекти підготовки спортсменів.

Тема 8. Сучасні технології будівництва та експлуатації спортивних споруд

Тема 9. Основи наукових досліджень у фізичній культурі і спорті.

Тема 10. Реалізація принципів інклюзивної освіти у спорті

Тема 11. Мовленнєвий імідж тренера

Тема 12. Педагогіка спорту

Таким чином програма сфокусована на оновленні знань тренерів та фахівців, поєднує практичну спрямованість навчання та вдосконалення професійних компетентностей для забезпечення якісної та ефективної діяльності в галузі фізичного виховання і спорту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабаліч В.А., Маленюк Т.В. (2022) Розвиток професійної компетентності в умовах післядипломної освіти фахівців у сфері фізичної культури і спорту. *Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка: збірник наукових статей, м. Суми, 260-264 с.*

2. Підвищення кваліфікації в ЦДУ ім. В. Винниченка. Режим доступу: <https://cusu.edu.ua/ua/> (Advancement of qualifications at the Central State University named after V. Vinnichenko. Retrieved from: <https://cusu.edu.ua/ua/>).

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПРИ ПЛОСКО-ВАЛЬГУСНІЙ ДЕФОРМАЦІЇ СТОПИ У ДІТЕЙ

Іллюченко Анна Володимирівна

студентка III курсу

Луценко Олена Іванівна

Кандидат біологічних наук, доцент

(Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка)

Патологія стопи – найрозповсюдженіша патологія, яка займає одне з перших місць серед патологій опорно-рухового апарату (ОРА), а вроджена плоско-вальгусна деформація стоп (ВПВДС) – одна з найбільш тяжких вроджених патологій у дітей.

У віці до 3-х років ВПВДС діагностують приблизно у 45% випадків. Це пов'язано з недостатнім вивченням патології та розповсюдженням результатів у медичній літературі [2].

Найбільш поширена думка така, що у дітей віком до 3-4 років є так звана «фізіологічна плоскостопість», яка є закономірним етапом розвитку та формування стопи людини, обумовлена наявністю жирової подушки, яка виконує поздовжній звід стопи [1]. Особливу роль відіграє підшкірно-жировий шар, який заповнює підзвідний простір, який обумовлює плоску форму підшовної поверхні стопи – свого роду буфер, який підтримує звід при навантаженні і позитивно впливає на його розвиток і на опорно-рухову функцію в цілому. Саме тому, більшість лікарів не можуть діагностувати дану патологію [3].

З урахуванням зазначеного, є актуальним і доцільним розроблення методичних рекомендацій при ВПВДС із застосуванням лікувальної фізкультури (ЛФК), лікувальної гімнастики (ЛГ), масажу, ортопедичного взуття та методів фізіотерапії.

Мета: виявити причину появи ПВДС; розробити науково-методичні рекомендації при ПВДС у дітей; обґрунтувати статистичні дані при ПВДС у дітей.

Стопа – це опора для всього організму, а якщо є порушення цього фундаменту, то, відповідно, це відбивається на формуванні організму. Зміна форми стопи знижує функціональні можливості організму та негативно впливає на хребетний стовп у цілому.

Плоско-вальгусна деформація стопи – деформація стопи, яка характеризується зниженням її зовнішнього зводу та викривленням осі на фоні дисфункції сухожилля заднього великого м'язу [4].

Зовні стопа виглядає так: п'ята та пальці вивернуті назовні від тіла, а середня частина стопи зі зводом обернена дугою всередину. Якщо подивитися на стопи дитини, то можна легко помітити, що вони розташовуються літерою «Х» [3]. На рисунку 1 зображено плоско-вальгусну деформацію стопи.

Рис.1 – Плоско-вальгусна деформація стопи

Плоско-вальгусна деформація стопи (ПВД) є однією з найпоширеніших патологій стопи у дітей, яка полягає в поєднанні плоскостопості з відхиленням п'яткової кістки назовні. Це може призводити до болю, втоми під час ходьби, порушень ходи та інших ускладнень.

Фізична терапія є важливою складовою комплексного лікування ПВД. Дослідження підтверджують ефективність фізичної терапії для покращення функції стопи, корекції деформації та зменшення болю.

Основні методи включають:

1. **Лікувальна гімнастика:** вправи на зміцнення м'язів стопи, гомілки та нижньої частини ноги допомагають стабілізувати стопу. Дослідження підтверджують, що регулярне виконання вправ на зміцнення м'язів стопи знижує прогресування деформації та підвищує комфорт при ходьбі.

2. **Масаж:** масаж стоп і гомілок покращує кровообіг і тонус м'язів, що сприяє зменшенню напруження та болю.

3. **Використання ортопедичних устілок:** індивідуальні устілки підтримують склепіння стопи і можуть зменшувати навантаження на кістки та м'язи.

4. **Фізіотерапевтичні процедури:** використання ультразвукової, магнітної або електротерапії допомагає зменшити запалення та біль.

5. **Кінезіотейпування:** цей метод активно використовується для корекції положення стопи, підтримки м'язів і суглобів під час руху.

Дослідження Лі Ет ал.(2020) підтвердило, що діти з ПВД, які проходили програму фізичних вправ з гімнастичними елементами, демонстрували кращі результати порівняно з тими, хто використовував лише устілки.

Метааналіз показав, що програми, які включають комплекс вправ, масаж і використання ортопедичних устілок, є найефективнішими для зупинки прогресування деформації.

Отже поєднання сенсомоторного тренування та вправ на коротку стопу є ефективнішим методом лікування плоскостопості, ніж просто сенсомоторне тренування. Цей комплекс вправ допомагає покращити баланс і стабільність стопи, що є ключовим для попередження подальшого прогресування деформації.

Таке дослідження підтримує використання комплексного підходу до фізичної терапії для лікування плоско-вальгусної деформації стопи. Підтверджено гіпотезу, що використання комплексів корекційно-

профілактичних вправ дозволяють запобігти подальшому розвитку патології стопи.

Література.

1. Андрианов В. Л., Веселов Н.Г., Мирзоева И.И. Организация ортопедической и травматологической помощи детям. — Л.: Медицина, 1988. — 240 с.
2. О.В. Щекин, А.О. Щекин. Консервативное лечение врожденной плоско-вальгусной деформации стоп у детей. Оригинальные исследования. Запорожский медицинский журнал. Т. 13. №1. 2011. С. 33.
3. Плоско-вальгусная деформация стопы. Клинические рекомендации. URL: https://medi.ru/klinicheskie-rekomendatsii/plosko-valgusnaya-deformatsiya-stopu_14185/.
- Плоско-вальгусные стопы у детей URL: https://smt-kids.ru/Detskaya-travmatologiya-v-Ekaterinburge/_aview_b38.
4. Упражнения от плоскостопия. URL : <https://osoblyvi.com.ua/helpful-info-ru/107-napravlenie-zdorove/791-uprazhneniya-ot-ploskostopiya>.

ФІЛОСОФСЬКІ КОНЦЕПЦІЇ ОЛІМПІЗМУ ТА ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ

Чекмарьова Наталя Григорівна

Кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

Чернявська Олена Анатолівна

канд. пед. наук

Хаджинов Валерій Анастасійович

канд. пед. наук, доцент

(Український державний університет науки і технологій)

В останні роки розвивається новий напрям – олімпійська освіта, яка є одним з дієвих та ефективних засобів пропаганди олімпійських ідеалів, поширення знань про олімпійський рух. Предмет «Олімпійська освіта» - це цілісна система знань в області теорії і методики підготовки спортсменів та фізичного виховання підростаючого покоління у спорті, яка на сьогоднішній день отримала всебічне і цілісне оформлення як самостійна навчальна і наукова дисципліна.

Олімпійська освіта – педагогічний процес, що спрямований на здобуття, оволодіння знань олімпійської тематики. Олімпійське виховання – це процес формування особистості на основі олімпійських принципів, олімпійських цінностей та олімпійського ідеалу. В олімпійській освіті, як у гуманістично-організованому педагогічному процесі, немає місця примусовому нав'язуванню ідей і цінностей, він організується як двосторонній процес виховання і самовиховання, навчання і самонавчання. Філософські концепції олімпізму є одним із можливих принципів організації навчального процесу та планування власного життя. Поєднуючи спортивну діяльність і рухову активність із культурою та освітою, ідеї олімпізму пропанують здоровий спосіб життя, який ґрунтується на радості від зусиль, освітній цінності доброго прикладу й повазі до універсальних фундаментальних етичних принципів. Олімпійська освіта та ідеали олімпізму поступово набувають неабиякого поширення в усьому цивілізованому світі.

Всебічний аналіз концепції олімпізму, встановлення взаємозв'язків між основними концепціями олімпізму та сучасними життєвими принципами є основною метою дослідження у цьому напрямку.

Олімпійській освіті, як і будь якій іншій, притаманні певні функції – це пізнавальна, соціальна, культуро-творча, гуманістична, статистична, формуюча, інформаційна, профілактична та мотиваційна. Охарактеризуємо деякі з них:

- формуюча функція олімпійської освіти забезпечує створення умов для впливу ідей олімпізму на розвиток педагогів, адаптацію та самореалізацію творчості кожного учня на основі гуманістичних та демократичних принципів;

- мотиваційна функція полягає у створенні соціально-психологічних і педагогічних умов, що спонукають суб'єктів процесу олімпійського виховання до ефективного виконання обов'язків і соціально-ціннісних функцій у колективах освітніх установ, і спрямована на створення умов для формування в учнів

відповідних мотиваційних та поведінкових характеристик активної соціальної орієнтації на засадах здорового способу життя;

- профілактична функція дозволяє прогнозувати, запобігати та ліквідувати антисоціальні прояви поведінки, негативні якості та риси характеру школярів в інтересах формування й розвитку соціально-ціннісних утворень у навчально-виховному процесі.

Під змістом олімпійської освіти розуміють визначене коло знань, умінь і навичок, що базуються на гуманістичних ідеалах і цінностях олімпізму і є складовою частиною загальної освіти. До змісту олімпійської освіти належать знання про історію Олімпійських ігор Стародавньої Греції, відродження сучасних Олімпійських ігор, олімпійську символіку, міжнародну олімпійську систему, олімпійські види спорту, становлення і сьогодення олімпійського руху в Україні.

Олімпійська освіта сприяє гармонійному розвитку людини, прагненню стати кращими. Завдяки цьому молодь може проявити себе у різних видах спорту через заняття у спортивних секціях, участі у спортивних змаганнях, турнірах, дізнатися більше про своїх спортивних кумирів і прагнуть бути схожими на них. Це підштовхує молодь до здобуття кращих успіхів у спортивній діяльності та дотриманні здорового способу життя.

Тобто, мета педагогічної діяльності у рамках олімпійської освіти - формування у молоді не будь-яких знань, інтересів, умінь та навичок, пов'язаних зі спортом та фізичним вихованням а лише тих, які орієнтують його на високі досягнення у спорті, на відповідну фізичну підготовку, на здоровий спосіб життя, а разом з тим дозволяють правильно оцінити і у повній мірі використовувати гуманістичний потенціал спорту та фізичного виховання.

Відповідно до Олімпійської Хартії існує сім фундаментальних принципів олімпізму. З них можна виділити три, які підкреслюють суть цього документу. По-перше, олімпізм визначається, як філософія життя, яка гармонічно об'єднує якості тіла, волі та розуму. Спорт має служити гармонійному розвитку людини, миру у суспільстві та збереженню людської гідності. Права і свободи всіх учасників Олімпійського руху не мають підлягати дискримінації будь-якого типу.

Основні цінності олімпізму це - досконалість, повага та людські стосунки.

Ці три принципи олімпізму можна застосувати в будь-якій сфері життя людини, підкреслюючи універсальність цього поняття. Досконалість має на меті прогрес, вона наголошує саме на шляху до мети та на знаннях, які людина отримує. Бажання до вдосконалення відрізняється від звичайного бажання встановити перемоги або встановити рекорд. Повага до людської гідності, правил і законів забезпечує стабільність, та порядок у суспільстві, вирівнює його стан, сприяє рівності між різними прошарками населення. Однією з головних ідей олімпійського руху у людей є взаєморозуміння. Олімпійські ігри об'єднують спортивні команди з різних континентів, виконуючи роль посередника у міжнародних відносинах між різними народами у всьому світі. З педагогічної точки зору цінності олімпізму полягають у радості від праці, справедливої гри, толерантності, спрямування до вдосконалення, балансування між тілом, розумом

та волею. Досягнута мета спонукає людину до радості, такі позитивні переживання є гарним мотиватором до встановлення нових цілей та їх успішного виконання. Поняття справедливої гри спонукає справедливість у праці, свідоме ставлення до виконання своїх обов'язків. Це поняття є більш глобальним і виходить за рамки спорту, охоплюючи інші сфери життя, такі як робота, навчання, тощо. Поняття толерантності, формується саме завдяки мультинаціональному та мультикультурному складу команд, які беруть участь у змаганнях. Повага до свого суперника, це ознака мирної поведінки, яка забезпечує мирні відносини. Нарешті, бажання людини тренуватися заради досягнення власних цілей і є вдосконаленням. Всі вище зазначені пункти характеризують олімпізм, як філософську концепцію, яка вибудовується навколо гармонії понять фізичної, духовної та інтелектуальної краси людини, мотиву до вдосконалення власних знань та вмінь.

Development of the Educational System: European Vector

Collection of abstracts

Responsible for computer typesetting – Serhii Onyshchenko

The authors are responsible for the selection, accuracy of the facts, quotations and other information

Printed from the original layout provided by the author

**DEL c.z. Strojírenská 38, 591 01 Žďár nad Sázavou,
CZECH REPUBLIC**